

О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Л. І. Данильченко, Н. М. Антіпова,
О. Є. Кравчук, А. А. Серебрякова, В. В. Тбілелі, В. В. Василиць

ДИНАМІКА СТРУКТУРИ РЕВМАТИЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ЗА 22 РОКИ (1983–2005) В МІСТІ ОДЕСІ

Одеський державний медичний університет,
Міська клінічна лікарня № 9 ім. проф. О. І. Мінакова

Ревматичні захворювання (РЗ) — найбільш поширена патологія сучасного суспільства в усьому світі, яка є важливою медичною і соціальною проблемою [1; 2].

Медико-соціальне значення РЗ зумовлене широкою розповсюдженістю, чималим відсотком втрати працездатності та інвалідизації, важкістю діагностики і лікування хворих [3]. У структурі причин тимчасової непрацездатності РЗ посідають перше місце серед інших захворювань, друге — у структурі первинної інвалідності та третє місце за розповсюдженістю (після захворювань органів кровообігу та травлення) [4]. За даними ВООЗ, 30 % випадків тимчасової непрацездатності та 10 % інвалідизації пов'язано з РЗ; більше ніж 4 % населення земної кулі страждає на захворювання суглобів і хребта [4; 5].

В Україні розповсюдженість хвороб кістково-м'язової системи та сполучної тканини за період 1995–2005 рр. зросла на 43,7 % [2; 5].

У нашій країні на РЗ страждають приблизно 10 % населення (понад 4 млн), що значно нижче реального рівня [2].

Такі форми РЗ, як ревматоїдний артрит (РА), системні захворювання сполучної тканини (СЗСТ), системні васкуліти (СВ), серонегативні спондилоартропатії, мікрокристалічні артрити, належать до найбільш тяжких хронічних захворювань, а фармакотерапія цих захворювань є однією

з найбільш складних проблем сучасної клінічної медицини.

Рання діагностика, раннє патогенетично обґрунтоване лікування РЗ є важливими медичними проблемами, особливо якщо брати до уваги, що етіологія більшості РЗ не встановлена, незважаючи на значний прогрес у дослідженні їх патогенезу. Останнім часом суттєво змінилася структура РЗ, про що свідчать дані статистики, численні публікації з цього приводу [5; 6].

Мета дослідження — вивчити динаміку структури ревматичних захворювань за 22 роки в м. Одесі.

Матеріали та методи дослідження

Нами вивчено структуру РЗ у м. Одесі за даними міського ревматологічного відділення МКЛ № 9 ім. проф. О. І. Мінакова, на базі якого працює кафедра пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії, за 22 роки — з 1983 по 2005 рр. Діагноз РЗ встановлювався на підставі сучасних стандартів діагностики [6], всебічного обстеження з застосуванням біохімічних, імунологічних, серологічних, інструментальних методів (ЕХО-КГ, ультразвукова денситометрія, рентгенологічні дослідження та ін.).

Результати дослідження та їх обговорення

Проаналізовано 10 025 історій хвороб. Встановлено значні зміни у структурі РЗ за 22 роки (рис. 1). Так, зменшилася за-

гальна кількість хворих на ревматизм (Р) на 35,7 % (53 % у 1983 р., 17,3 % — у 2005 р.) і хворих на РА — на 2,9 % (23,6–20,7 %). Серед хворих на Р переважали форми з латентним, в'ялим перебігом. Кількість хворих із гострою ревматичною гарячкою серед загального числа пацієнтів із Р становила 2,8–1,4 %, тобто відзначалося зменшення частоти, а у 2003 р. не було зареєстровано жодного випадку.

Збільшилася приблизно удвічі кількість хворих на остеоартроз (ОА) й остеохондроз (ОХ) — 10–19,9 % (див. рис. 1). Серед останніх зросла кількість пацієнтів із тяжкими ураженнями великих суглобів (коксартроз, гонартроз) інвалідизуючого характеру, що потребують хірургічного лікування (ендопротезування).

На рис. 2 наводиться динаміка частоти госпіталізації хворих на реактивні артрити (РеА), хворобу Бехтерева (ХБ), псоріатичну артропатію (ПА), подагру (П) протягом 22 років. Відзначається значне підвищення (більш ніж утричі) частоти госпіталізації хворих на РеА (2,7–8,4 %); ХБ (у 4 рази — 1,2–4,7 %); ПА (у 2,3 рази — 0,6–1,4 %), П (у 2,7 рази — 2,4–6,4 %).

Суттєво змінилася частота госпіталізації хворих із СЗСТ у цілому та за окремими нозоформами (системний червоний вовчак (СЧВ), системна склеродермія (ССД), СВ, дерматополиміозит (ДПМ)). Так, збільшилася частота госпіталізації

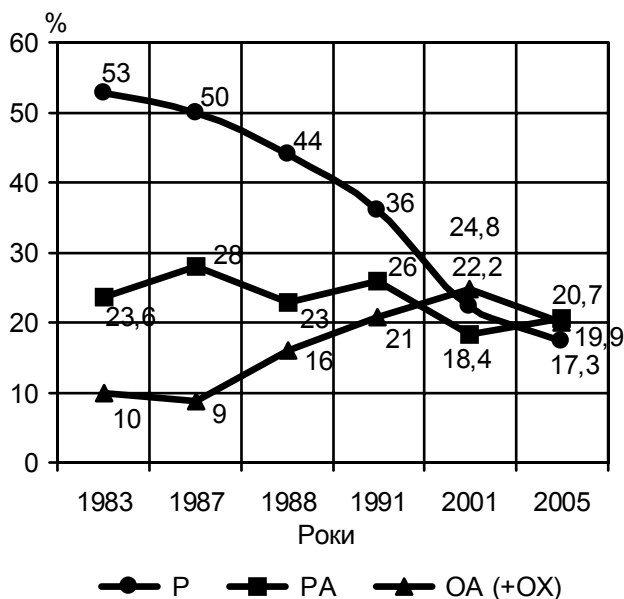

Рис. 1. Динаміка частоти госпіталізації хворих на ревматизм (Р), ревматоїдний артрит (РА), остеоартроз (ОА)

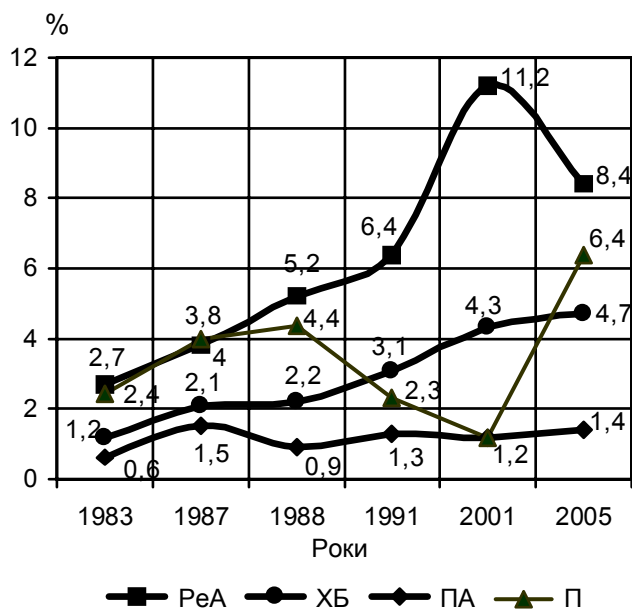

Рис. 2. Динаміка частоти госпіталізації хворих на реактивні артрити (ReA), хворобу Бехтерева (ХБ), псоріатичну артропатію (ПА), подагру (П)

хворих із СЗСТ (4,2–10,8 %), при цьому у 1987–1988 рр. було відзначено зменшення частоти СЗСТ (2,4 %). Аналогічна ситуація зареєстрована із СЧВ — зменшення частоти госпіталізації у 1987–1991 рр. із подальшим збільшенням до 2001 р. Зросла кількість госпіталізованих хворих на ССД (0,6–1,9 %) та особливо (у 16 разів) — на СВ (0,1–1,6%), ДПМ — у 19 разів (0,1–1,9 %). Серед хворих на СЗСТ, особливо на СЧВ і ДПМ, траплялися вкрай тяжкі форми захворювання, які потребували застосування пульстерапії. Відзначено збільшення частоти рідкісних РЗ — хвороби Бехчета, Шегрена, Такаясу, Хортон, Вегенера, Вінівартера — Бюргера, Шенлейна — Генос-

ха, системного хондриту, фасції-ту, періодичної хвороби.

Висновки

Таким чином, структура РЗ у м. Одесі за 22-річний період змінилася. Найбільш розповсюдженими на 2005 р. є РА (20,7 %), ОА й ОХ (19,9 %), Р (17,3 %), ReA (8,4 %). Відзначено зростання найбільш тяжкої групи РЗ — СЗСТ (на 6,6 %). Зареєстровані зміни свідчать про необхідність ранньої діагностики РЗ, вивчення можливих етіологічних факторів, подальшого удосконалення етапного лікування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коваленко В. М. Ревматологія в Україні: підсумки і перспективи // Укр. ревматол. журнал. — 2005. — № 3. — С. 3-11.

2. Коваленко В. М. Динаміка показників стану здоров'я населення України за 1995–2005 роки: (Аналітично-статистичний посібник). — К.: ВІПОЛ, 2006. — 72 с.

3. Коваленко В. М. Ревматичні хвороби в Україні: медико-соціальна актуальність, напрямки вдосконалення діагностики та лікування // Пленум правління ревматологів України: (Тези наук. доп.). — К., 2006. — 84 с.

4. Сучасний стан здоров'я народу та напрямки його покращання в Україні / В. М. Коваленко, В. М. Корнацький, Т. С. Манойленко та ін. // Аналітично-статистичний посібник. — К., 2005. — 140 с.

5. Коваленко В. Н., Борткевич О. П. Остеоартроз: Практич. рук.. — К.: Морион, 2005. — 601 с.

6. Номенклатура, класифікації, критерії діагностики та програми лікування ревматичних хвороб / За ред. В. М. Коваленка. — К., 2004. — 156 с.

